

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. М.І.ПИРОГОВА

Кафедра клінічної фармації та клінічної фармакології

«УЗГОДЖЕНО»

Методичною радою
фармацевтичного факультету
протокол № 2
від «21» чэрвеня 2023р.

Голова методичної ради
фармацевтичного факультету

 доцент ЗВО Тетяна ЮЩЕНКО

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою стоматологічного
та фармацевтичного факультетів
протокол № 2
від «26» чэрвеня 2023р.

Голова Вченої ради стоматологічного
та фармацевтичного факультетів

 професор ЗВО Сергій ПОЛІЩУК

**Інструкція до станції
об'єктивного структурованого практичного іспиту (ОСП)**

Назва станції	<i>Станція № 7. Фармацевтична опіка хворих при відпуску безрецептурних та рецептурних лікарських засобів</i>
Дисципліна	Клінічна фармація
Спеціальність	226 «Фармація, промислова фармація»
Освітня кваліфікація	Магістр фармації
Професійна кваліфікація	Фармацевт
Курс	V, VI
Форма навчання	Денна, заочна

Завдання:

- Здійснити консультивання щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту;
- Здійснити фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації безрецептурного лікарського засобу шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, показань та протипоказань керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із врахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей лікарського засобу та інших товарів аптечного асортименту;
- Забезпечувати раціональне застосування рецептурних та безрецептурних лікарських засобів та інших товарів аптечного асортименту згідно з фізико-хімічними, фармакологічними характеристиками, біохімічними, патофізіологічними особливостями конкретного захворювання та фармакотерапевтичними схемами його лікування.
- Продемонструвати комунікативні навички спілкування.

Оснащення станції:

1. Сценарій практичної ситуації
2. Таймер часу
3. Комп'ютер
4. Папір А4
5. Ручка

За умови дистанційної форми порядок проведення об'єктивного структурованого практичного іспиту (ОСПІ) регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім. М.І. Пирогова та відбуватиметься на платформі Microsoft Teams.

У день іспиту секретар Державної екзаменаційної комісії приєднує до наради екзаменатора студента, група, якого здає іспит згідно графіку. На станції студент повинен привітатись та представитись, **пред'явити документ** (паспорт), який засвідчує його особу, викладачу. Студент отримує практичну ситуаційну задачу, де передбачено визначити алгоритм опитування відвідувача аптеки відповідно до певного симптому, визначити загрозові симптоми, що вимагають негайного звернення до лікаря, обрати необхідний лікарський засіб, називаючи його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Тривалість проходження станції 8 хв. Зверніть увагу, що викладач є спостерігачем ваших дій і не надає інструкції, не коментує і не опитує. Після закінчення часу перебування на станції екзаменатор відповідь не приймає. Після сигналу про закінчення часу перебування студент повинен рухатись до наступної станції.

Вимоги до проходження станції:

- використання комп'ютера чи ноутбука під час відповіді;

- відповідь приймається за умови включеної камери, де чітко видно студента, який здає іспит, та включеного мікрофону з чітким звуком;
- під час роботи на станції ведеться відеозапис.

Заборонено користуватись мобільним телефоном та іншими електронними гаджетами, поза відповіддю під час іспиту, передавати, копіювати, робити скрін екрану та розповсюджувати будь-яку інформацію, яка стосується іспиту і не є загальнодоступною.

Частина ОСП з Клінічної фармації складається з двох станцій.

Станція № 7 «Фармацевтична опіка хворих при відпуску безрецептурних та рецептурних лікарських засобів»

Представлено практичні ситуації з фармацевтичної опіки хворих при симптоматичному лікуванні різних захворювань.

Приклад оцінювання відповіді здобувача вищої освіти (ЗВО) на практичну (ситуаційну) задачу

Практична ситуація. Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для усунення нежиті чоловікові, 56 років, який страждає на гіпертонічну хворобу. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення нежиті, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Критерії оцінювання	Оцінка виконаних завдань, бали		
	Повністю	Частково	Відсутня
Завдання 1. Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення нежиті, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.			
Загрозливі симптоми, які вимагають негайного звернення до лікаря: риніт супроводжується підвищенням температури тіла вище 38,5° С; неприємний запах з носа; кров'янисті або гнійні виділення з носа; риніт супроводжується «закладеністю» у вухах, зниженням слуху; наявність виділень з одного носового ходу (особливо у дітей); тривалий біль в лобній ділянці або в області перенісся; поєднання риніту з кашлем, який триває більш ніж тиждень, супроводжується нападами ядухи, зростаючою	2,5 – «5»	2,3 – 2,0 – «4» 1,97 – 1,5 – «3»	0

<p>слабкістю, гнійним або кров'янистим мокротинням.</p> <p>Запитання до відвідувача аптеки</p> <p>Чи виділення із носа з'явилися нещодавно (до 3 днів), водянисті, без особливостей.</p> <p>Чи наявні у пацієнта один або декілька загрозливих симптомів.</p> <p>Чи наявні у пацієнта один або декілька симптомів гострого респіраторного захворювання: підвищена температура тіла; кашель; біль в горлі; біль в м'язах; біль голови.</p> <p>Чи наявні один або декілька симптомів алергії: чхання; свербіж і почервоніння очей; шкірні висипи; шкірний свербіж.</p> <p>Чи має/мав місце останнім часом прийом місцевих судинозвужувальних лікарських засобів</p>			
<p>Завдання 2. Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами</p>			
<p>Оксиметазолін – місцевий симпатоміметик, назальний деконгестант тривалої дії, використовується двічі на добу. Судинозвужувальні препарати групи симпатоміметиків не рекомендується застосовувати більше 5-7 днів</p> <p>Симпатоміметики можуть викликати підвищення артеріального тиску, тому їх з обережністю застосовують при артеріальній гіпертензії та гіпертиреозі. Оксиметазолін має найменший негативний вплив на рівень артеріального тиску.</p> <p>Симпатоміметики можуть викликати підвищення внутрішньоочного тиску, тому їх з обережністю застосовують при глаукомі</p> <p>Симпатоміметики протипоказані особам, які мають порушення мозкового кровообігу, серцевого ритму, при вираженому атеросклерозі</p> <p>Забороняється одночасне застосування з іншими судинозвужувальними засобами, з β-адреноблокаторами (можливо послаблення антигіпертензивного ефекту, розвиток порушень серцевого ритму), седативними (можливо послаблення дії), антидепресантами, інгібіторами MAO (можливо посилення дії і побічних ефектів), з іншими препаратами, що вводяться через носову порожнину</p>	<p>2,5 – «5»</p>	<p>2,3 – 2,0 – «4»</p> <p>1,97 – 1,5 – «3»</p>	<p>0</p>
<p>Загальна кількість балів</p>	<p>5 – «5»</p>	<p>4,6 – 4,0 – «4»</p> <p>3,94 – 3,0 – «3»</p>	<p>0</p>

Максимальна кількість балів за станцію - 5

Перелік ситуацій: фармацевтична опіка хворих з наступними симптомами: кашель; головний біль; лихоманка; риніт; кон'юнктивіт, біль у горлі; печія; закреп; діарея; метеоризм; дисбактеріоз; вугрова висипка, суглобовий біль, безсоння, тривога, варикозне розширення вен; грибок та вірусне ураження шкіри, при виборі засобу

контрацепції, препаратів для профілактики захворювань, спричинених йодною недостатністю.

Перелік практичних ситуацій

Практична ситуація 1

Проведіть фармацевтичну опіку щодо використання перорального засобу для контрацепції жінці 35 років, що палить. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для контрацепції, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які ще запитання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 2

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування головного болю жінці 35 років, що страждає на мігрень. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення головного болю, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 3

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для профілактики захворювань, спричинених йодною недостатністю, дитині 12 років. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу профілактики захворювань, спричинених йодною недостатністю, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, частоту та тривалість застосування, можливі побічні реакції, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 4

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування лихоманки вагітній жінці 30 років. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення лихоманки, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 5

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування закрепу чоловікові, 75 років, що приймає нікардипін протягом тривалого часу. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення закрепу, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 6

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування лихоманки дитині 4х років, із алергією на парацетамол в анамнезі. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для полегшення симптомів лихоманки, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 7

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для усунення діареї чоловікові 30 років, який перебуває у відрядженні. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення діареї, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 8

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для усунення нежиті жінці, 29 років, з сезонним алергічним ринітом. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення симптомів риніту, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 9

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу жінці 23 років для усунення симптомів дисбактеріозу після тривалої антибактеріальної терапії. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення симптомів дисбактеріозу, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами. При цьому оберіть засіб, до складу якого входить представник непатогенних одноклітинних дріжджових грибів.

Практична ситуація 10

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування болю в горлі чоловіку 35 років. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення болю в горлі, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.

- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 11

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування сухого кашлю дитині 3х років з симптомами гострої респіраторно-вірусної інфекції. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 3) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення кашлю, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 4) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 12

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування вугрового висипу на обличчі дівчині 16 років. При цьому оберіть засіб місцевої дії. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення вугрової висипки, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 13

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування метеоризму чоловікові 45 років, що хворіє на цукровий діабет II типу. Для цього виконайте такі завдання:

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення метеоризму, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 14

Оберіть та здійсніть відпуск безрецептурного лікарського засобу системної дії для купірування больового синдрому чоловіку 57 років із сильним болем в ділянці лівого колінного суглобу, що посилюється при ходьбі. Хворий тривалий час страждає на остеоартроз.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення болю в суглобі, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі переваги в залежності від форми випуску (крем, мазь, гель), побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 15

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для зменшення кашлю із виділенням незначної кількості мокротиння чоловікові, 75 років.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення кашлю, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 16

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для полегшення симптомів варикозного розширення вен гомілки жінці 34 років, яка працює продавцем.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для полегшення симптомів варикозу, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами. При цьому оберіть засіб, що володіє альфа-адреноміметичними властивостями.

Практична ситуація 17

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату місцевої дії для симптоматичного лікування грибкового ураження шкіри

підшв та бокової поверхні стоп чоловікові 45 років. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення симптомів грибкового ураження шкіри, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 18

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування пухирцевого висипу на губах жінці 25 років, яка страждає на герпетичну інфекцію. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення висипки, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 19

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для симптоматичного лікування печії чоловікові 30 років. Хворий тривалий час отримує омепразол 40 мг з приводу гіперацидного гастриту. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення печії, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які ще запитання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 20

Оберіть та здійсніть відпуск комбінованого лікарського засобу жінці 36 років, яка скаржиться на рясні виділення з носа, відчуття закладання в носі, чхання, головний біль, слабкість, підвищення температури тіла до 38,9°C, що тривають другий день, виникли після переохолодження.

Завдання:

- 1) Назвіть загрозливі симптоми при застуді, визначте які з них мають місце у пацієнтки, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання має задати провізор відвідувачу аптеки перед відпуском лікарського засобу.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даних симптомах, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 21

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для симптоматичного лікування інсомнії жінці 48 років. Порухення сну відмічає впродовж тижня, що пов'язує із емоційним стресом.

Завдання:

- 1) Назвіть загрозливі симптоми при порушенні сну, визначте які з них мають місце у пацієнтки, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання має задати провізор відвідувачу аптеки перед відпуском лікарського засобу.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при безсонні, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 22

Проведіть фармацевтичну опіку щодо відпуску безрецептурного лікарського препарату для відмови від тютюнокуріння чоловікові 45 років. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Оцініть потребу пацієнта при зверненні за допомогою. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу в даній ситуації, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами. Надайте рекомендації щодо здорового способу життя при відмові від вживання тютюнових виробів.

Практична ситуація 23

Проконсультуйте лікаря-інтерна з приводу вибору лікарського засобу для усунення головного болю жінці, 35 років, на 20 тижні вагітності, на тлі підвищення артеріального тиску. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі лікарського засобу для усунення головного болю, що вимагають негайного звернення хворого до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.

- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 24

Хворому 56 років, який страждає на артеріальну гіпертензію, виписано рецепт на лозартан 100 мг. Проведіть фармацевтичну опіку при відпуску рецептурного лікарського засобу, який підлягає реімбурсації. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Наведіть алгоритм відпуску лікарського засобу в даній ситуації.
- 2) Надайте належну інформацію щодо виписаного за програмою реімбурсації лікарського засобу, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами

Практична ситуація 25

Оберіть та здійсніть відпуск медикаментозного засобу для зменшення симптомів астенії жінці 37 років. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнтки при виборі лікарського засобу для зменшення симптомів астенії, що вимагають негайного звернення хворої до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачці аптеки в даній ситуації?
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 26

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для забезпечення контрацепції жінці, 23 років, яка народила дитину 2 місяці назад та годує грудьми.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнтки і при виборі ЛЗ для здійснення контрацепції, що вимагають негайного звернення пацієнтки до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачці аптеки в даній ситуації?
- 2) Обґрунтуйте вибір ЛЗ при даній ситуації, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 27

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу для лікування геморою чоловікові віком 48 років.

Завдання:

- 1) Визначте можливі симптоми, які мають місце у пацієнта при виборі ЛЗ для лікування геморою, що вимагають негайного звернення до лікаря. Які уточнюючі запитання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Обґрунтуйте вибір ЛЗ при даній ситуації, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості взаємодії з іншими препаратами.

Практична ситуація 28

Оберіть та здійсніть відпуск медикаментозного засобу для зменшення крововтрати жінці 21 року, що страждає на значну втрату крові під час місячних. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнтки при виборі лікарського засобу для зменшення крововтрати при місячних, що вимагають негайного звернення хворої до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачці аптеки в даній ситуації?
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості.

Практична ситуація 29

До аптеки звернулася жінка 33 років, за допомогою у формуванні домашньої аптечки першої допомоги. Проведіть фармацевтичну опіку відвідувача аптеки. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Оцініть потребу пацієнта при зверненні за допомогою. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачу аптеки в даній ситуації.
- 2) Надайте перелік лікарських засобів, які відпускаються без рецепта, при формуванні домашньої аптечки першої допомоги. Надайте належну інформацію щодо лікарських засобів для відповідального самолікування відвідувачці аптеки.

Практична ситуація 30

Оберіть та здійсніть відпуск лікарського засобу студенту, який має ознаки тривоги перед сесією. Для цього виконайте такі завдання.

Завдання:

- 1) Визначте можливі загрозливі симптоми, які мають місце у пацієнтки при виборі лікарського засобу для зменшення симптомів тривоги, що вимагають негайного звернення хворої до лікаря. Які уточнюючі питання повинен задати провізор відвідувачці аптеки в даній ситуації?
- 2) Обґрунтуйте вибір лікарського засобу при даному симптомі, його групову приналежність, можливі побічні реакції, частоту та тривалість застосування, особливості. Чи завжди потрібна медикаментозна корекція?

Перелік рекомендованої навчально-методичної літератури

Основна література

1. Клінічна фармакологія: Підр. для студ. вищих мед. (фармацевт.) навчальних закладів IV рівня акредитації /За ред. О.Я. Бабака, О.М. Біловола, І.С.Чекмана.-К.: Медицина, 2010- 760 с.
2. Клінічна фармакологія: підручник / за ред. О.М. Біловола. – Вінниця: Нова Книга, 2021. – 554 с.
3. Клінічна фармакологія: підручник / За ред. проф. М.І. Яблучанського, В.М. Савченка. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2011. – 405 с.
4. Клінічна фармація: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. В. П. Черних, І. А. Зупанця, І. Г. Купновицької. — Х. : НФаУ : Золоті сторінки, 2013. — 912 с.
5. Клінічна фармакологія: навч.посібник /Є.І. Шоріков, Г.І. Шумко, О.С. Хухліна та ін. – Вінниця: Нова Книга, 2019. – 512 с.
6. Наказ МОЗ України № 7 від 05.01.2022р. «Про затвердження протоколів фармацевта».
7. Основи лікарської рецептури: навч. посібник / за ред.. К.А. Посохової, О.М.Олещук. Тернопіль: ТДМУЮ 2015.-92 с.
8. Побічна дія ліків – Side Effects of Medications: навчальний посібник у 2 т. / за заг.ред. В.М. Бобирьова, М.М. Потяженка. – Вінниця: Нова Книга, 2020. (I том – 352 с.); 2021 (II том).
9. Побічні реакції окремих груп лікарських засобів: Навчальний посібник для студентів медичних та фармацевтичних факультетів вищих медичних навчальних закладів, інтернів, лікарів та викладачів клінічної фармакології. Яковлева О.О., Барало Р.П., Вознюк Л.А., Дорошкевич І.О., Кириченко О.В., Клекот О.О., Коновалова Н.В. та ін. – Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2020. 204с.
10. Протоколи провізора (фармацевта) при відпуску безрецептурних лікарських засобів <https://www.dec.gov.ua/mtd/protokoly-provizora-farmaczevta/>
11. Сучасна клінічна фармакологія та побічні реакції серцево-судинних лікарських засобів: Навчальний посібник для студентів медичних та фармацевтичних факультетів закладів вищої медичної освіти, лікарів різних спеціальностей. Яковлева О.О., Барало Р.П., Вознюк Л.А., Дорошкевич І.О., Жамба А.О., Кириченко О.В., Клекот О.О. та ін. - Вінниця. Типографія ВНМУ", 2018. - 318 с., 2020.
12. Фармакологія: підручник для студ. мед. ф-тів / Чекман І.С., Горчакова Н.О., Казак Л.І. та ін., ред.. проф.. І.С. Чекмана. - Вид.4-ге. - Вінниця: Нова Книга, 2017. - 784 с.
13. Фармакотерапія: підручник для студентів фарм. факультетів / Під ред. О.В. Крайдашенка, І.Г. Купновицької, І.М. Кліща, В.Г. Лизогуба. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 644 с.
14. Фармакотерапія з фармакокінетикою : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / за ред. І. В. Кіреєва; Нац. фармац. університет. - Харків: Золоті сторінки, 2019. - 383 с. - (До 100-річчя Національного фармацевтичного університету).

15. Фармацевтична опіка: практичний посібник / І. А. Зупанець, В. П. Черних, С. Б. Попов та ін.; за ред. І.А. Зупанця та В. П. Черниха. 3-тє вид, переробл. і доповн. — Київ : Фармацевт Практик, 2018. — 224 с.
16. Rx-index® - довідник еквівалентності лікарських засобів: спеціалізоване медичне видання для фахівців / за ред. І.А. Зупанця, В.П. Черниха. – 3-є вид., допов. та перероб. - Київ: Фармацевт Практик, 2019.- 832с.
17. Bobyrov V. Pharmacology: textbook / V.Bobyrov, T.Devyatkina, O.Vazhnicha, V.Khristyuk. - 3rd ml ., updated - Vinnitsya : Nova Knyha, 2015. -520 p.: il.
18. Katzung B.G. Basic & Clinical Pharmacology. Fourteenth Edition. 2018
19. Brunton L.L., Chabner B.A., Knollmann B.C. Goodman and Gilman's The Pharmacological Basis of Therapeutics (12-th Edition).-2010.
20. Essentials of medical pharmacology / edited by Tripathi KD. - 6th edition. – New Delhi, 2010. – 940 p.
21. H. Lüllmann, A. Ziegler et al. Color Atlas of Pharmacology.-2000.-662 p.
22. Pharmacology - Cito!: Textbook II Edited by S.M. Drogovoz. - Kharkiv, 2016. - 192 p.

Допоміжна література

1. Баран С.В. Невідкладні стани у внутрішній медицині /С.В. Баран. - 3-є вид., випр.-Київ: Медицина, 2015.-136 с.
2. Бойко Т.І. Клінічні лабораторні дослідження: підручник для студентів вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів /Т.І. Бойко. - 2-ге вид., перероб. і доп.- Київ: ВСВ Медицина, 2015. – 351 с.
3. Годован, В. В. Фармакологія в рисунках і схемах / В. В. Годован; за ред. В.Й. Кресюна ; Одес. нац. мед. ун-т МОЗ України. - Вінниця : Нова кн., 2019. - 461 с.
4. Електронний посібник до вивчення курсу«Клінічна фармакологія та лабораторний супровід для фармакотерапії» / П.М. Полушкін –Д.: ДНУ, 2014. – 264с.
5. Клінічна фармакологія та фармакотерапія в стоматології: Навч. посіб. для мед. ун-тів, інст., акад. Рекомендовано Вченою радою НМАПО імені П.Л.Шупика /Мазур І.П., Хайтович М.В., ГолопихоЛ.І. —К., 2018. — 376 с.
6. Кресюн, В. Й. Клініко-фармакологічний глосарій : навч. посіб. / В. Й. Кресюн, В. В. Годован, С. Б. Стречень. -Одеса : Одеський медуніверситет, 2015. - 327 с.
7. Лікарські засоби. Доклінічні дослідження безпеки як підґрунтя клінічних випробувань за участю людини та реєстрації лікарських засобів (ICH M3(R2)): Настанова СТ-Н МОЗУ 42-6.0:2014. – К.: МОЗ України, 2014. – 45 с. – (Стандарт МОЗ України).
8. Лікарські засоби. Дослідження біоеквівалентності: Настанова СТ-Н МОЗУ 42-7.1:2014. – К.: МОЗ України, 2014. – 62 с. – (Стандарт МОЗ України).
9. Лікарські засоби. Належна клінічна практика: Настанова СТ-Н МОЗУ 42-7.0:2008. – К.: МОЗ України, 2009. – 67 с. – (Стандарт МОЗ України).
10. Лікарські засоби. Належна лабораторна практика: Настанова СТ-Н МОЗУ 42-6.0:2008. – К.: МОЗ України, 2009. – 27 с. – (Стандарт МОЗ України).

11. Лікарські засоби. Належні практики фармаконагляду: Настанова СТ-Н МОЗУ 42-8.5:2015. – К.: МОЗ України, 2015. – 105 с. – (Стандарт МОЗ України).
12. Медична рецептура: Навчальний посібник Я.О. Дев'яткіна, Е.Г.Колот, Р.В.Луценко. - 3-о вид . перероб. і доп,- 2013. -104с.
13. Нові серцево-судинні лікарські засоби згідно класифікації АТС: метод. рек. / Г. В. Зайченко[та ін.] ; Нац. мед. ун-тім. О. О. Богомольця. -Київ : Юстон, 2017. - 159 с.
14. Побічна дія лікарських засобів. Система фармаконагляду в Україні: навч. посіб. для лікарів-інтернів, інтернів-фармацевтів та курсантів ф-тів післядиплом. освіти, студ.мед. та фармац. ф-тів / С. В. Нальотов[та ін.]; під ред. С. В. Нальотова, Я. Ю. Галаєвої, О. В. Матвєєвої ; Донец. нац. мед. ун-т ім. М. Горького. -Донецьк : Ноулідж, Донец. від-ня, 2014. -100 с.
15. Протиінфекційні лікарські засоби: навч. посіб. для студ.мед. ф-тів, інтернів, лікарів, провізорів / О. В. Крайдашенко [та ін.]; ред. О. В. Крайдашенко. -Вінниця : Нова Книга, 2015. -423 с.
16. Фармакологія : підруч. для студентів мед. та стоматол. ф-тів вищ. мед. навч. закл. / І. С. Чекман, В. М. Бобирьов, В. Й. Кресюн [та ін.]. - Вінниця : Нова кн., 2020. - 471 с.
17. Фармакологія з основами патології : підруч. для студентів мед. та фармац. ф-тів закл. вищ. освіти МОЗ України III-IV рівнів акредитації / Ю. М. Колесник, І. С. Чекман, І. Ф. Беленічев [та ін.]. - Дніпро : Журфонд, 2019. - 537 с.
18. Яковлева, О. О.Клінічна фармакологія лікарських засобів для лікування захворювань органів травлення: навч.-метод. посіб. / О. О. Яковлева, К. В. Півторак, І. В. Феджага. -Вінниця: Нова Книга, 2014. -285 с.
19. Яковлева О.О., Іванова С.А., Семененко І.Ф., Барало Р. П., Вільцанюк І. О., Стопінчук О.В., Семененко С. І. Тактика вибору антибіотиків. - Вінниця: Нова книга, 2014. –224 с.
20. Яковлева О.О., Коновалова Н.В., Косован А.І., Стопінчук О.В., Семененко С.І. Клінічна фармакогенетика. - Вінниця: Нова книга, 2014. –160с.
21. Яковлева О.О., Семененко І.Ф., Коновалова Н.В., Бугай О.Ф., Семененко С.І., Дорошкевич І.О., Жамба А.О, Вітрук Т.К. Клінічна біофармація. - Вінниця: ВНМУ, 2014. –128 с.
22. Яковлева О.О., Косован А.І., Семененко І.Ф.,Барало Р.П., Коновалова Н.В. Фармакокінетика. - Вінниця: ВНМУ, 2014. –36 с.
23. Яковлева О.О., Барало Р.П., Косован А.І.Клінічна фармакологія окремих груп лікарських засобів. - Вінниця: Нова книга, 2014 р. -152 с.
24. Pharmacology / [edited by] Karen Whalen ; collaborating editors, Richard Finkel, Thomas A. Panavelil. – Sixth edition. – 2015. (Lippincott illustrated reviews)
25. Antibiotic guidelines 2015-2016 Treatment Recommendations For Adult Inpatients

Інформаційні ресурси

1. Державний формуляр лікарських засобів. Випуск1, випуск 2, випуск 3, випуск 4, випуск 5, випуск 6, випуск 7, випуск 8, випуск 9, випуск 10, випуск 11/

під ред. В.Т. Чумака, В.І. Мальцева, А.М. Морозова, В.Д. Парія, А.В. Степаненко.– К.: Моріон.

2. Rational use of medicines: progress in implementing the WHO medicines strategy Report by the Secretariat, EB118/6, 11 May 2006, [Електронний ресурс].–Режим доступу: who.int/gb/ebwha/pdf_files/EB118/B118_6-en.pdf/

3. Сайт Державного реєстру лікарських засобів України [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://www.drlz.com.ua/>

4. Сайти PubMedMEDLINE, MD Consult, UpToDate, Clinical Evidence та інші.

5. Державний Експертний Центр МОЗ України <http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>

6. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини: <http://www.osdm.org/index.php>

7. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ua>

8. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів: <http://www.eacpt.org>

9. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>